

İlklerin Seçimi: 2024 Birleşik Krallık Genel Seçimleri

Birleşik Krallık'ta düzenlenen başbakanlık seçimlerinde İşçi Partisi % 33,7 oy alarak 14 yıllık Muhafazakâr Parti iktidarını sona erdirdi. 2019 seçimlerinde % 43,6 gibi tarihi bir oy alan Muhafazakâr Parti, bu seçimlerde % 23,7 oy alarak 20 puanlık bir düşüş yaşadı. İşçi Partisi ise oyunu % 32,2'den 33,7'ye çıkardı. Liberal Demokratlar, oy oranını % 11,5'den % 12'ye yükseltirken parlamentodaki sandalyelerini 8'den 61'e çıkardı. Yeşiller Partisi oyunu % 2,7'den % 6,8'e çıkarken en büyük atılımı aşırı sağcı Reform UK (eski adı Brexit Partisi) gösterdi. Oylarını yaklaşık 10 puan arttırarak % 14,3'le üçüncü parti haline geldi. Ayrıca Reform Partisi tarihinde ilk defa meclise girerek 4 sandalye kazandı ve lideri Nigel Farage milletvekili oldu.

Muhafazakâr Parti'nin oyu keskin bir şekilde düşerken aşırı sağ Reform UK'nin oylarını ciddi anlamda yükseltmesini, Brexit'ten bu yana yaşanan gelişmelerden bağımsız düşünmek olanaklı görünmemekte. 2014'te İskoçya Bağımsızlık Referandumu'ndan, bağımsızlığa hayır oyu çıkmasının ardından 2015'teki seçimlerden de zaferle çıkarak eli güçlenen David Cameron, Avrupa Birliği karşısındaki konumunu da güçlendirmek adına Brexit'i gündeme taşıdı. Brexit, UKIP (*UK Independence Party* – Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi, Reform UK'nin eski adı) tarafından kamuoyunda destek bulan bir konu haline getirildi. Bu gelişmeler karşısında oylarını Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'ne kaptırmaktan çekinen Muhafazakâr Parti de Brexit'i desteklemeye başladı. Brexit kumarını kaybeden David Cameron da Muhafazakâr Parti'den istifa edip Brexit karşıtı propagandaya dahil oldu. Nihayetinde, 2016'da gerçekleşen Brexit referandumundan % 51,9'la Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı çıktı. Brexit sürecini yürüten Theresa May 6 Eylül 2019'da istifa etti ve ardından gelen Boris Johnson ile Muhafazakâr Parti 12 Aralık 2019'da gerçekleşen genel seçimlere gitti. Bu seçimlerde Muhafazakâr Parti'nin % 43,9 oy alarak ezici bir zafer kazanmasından toplumun Avrupa Birliği'nden ayrılmaya destek verdiği sonucu çıkarıldı. Böylece 1 Şubat 2020'de Brexit resmen gerçekleşti.

Brexit'in gündeme gelişiyle beraber popülist aşırı sağcı tabanı bir araya getirebilecek bir konu ortaya çıkmış oldu. Brexit propagandasında Avrupa Birliği'nin göçmen politikalarının eleştirisi, Birleşik Krallık'ın sınırlarının ve parasının kontrolünü geri alması gibi meseleler yer almaktaydı. Genel olarak dünyada aşırı sağın yükselişinin

merkez sağın, siyasi spektrumda, daha fazla sağa kaymasına sebep olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık'ta da popülist aşırı sağın propaganda alanı bulması merkez sağın, seçmeni kaptırmamak için daha fazla sağa kaymasına sebep oldu. Ancak Muhafazakâr Parti'nin geldiği daha sağ pozisyon, halk nezdinde tatmin edici politikalar sunmasına vesile olamadı. Avrupa Birliği'nden çıkışla birlikte gelen ekonomik daralma, gelirin orta ve alt kesimin aleyhine dağılması gibi problemler Muhafazakâr Parti'yi yıpratın başlıca meselelerdi. Covid-19 döneminde, salgının artmasından başka bir işe yaramayan "Kitle Bağışıklığı" stratejisi, Muhafazakâr Parti'nin başarısızlıklarından biriydi. Ayrıca Ukrayna savaşının ardından gelen enerji fiyatlarındaki artış, doğalgaz ve elektrik faturalarının ödenmesini zorlaştırdı. Böylece birçok esnaf iflas bayrağını çekmek zorunda kaldı. Muhafazakâr Parti, yaşanan enerji krizinde büyük şirketleri korurken halkı yükselen enerji fiyatları ve artın yaşam maliyeti karşısında ezilmeye terk etti. Rishi Sunak döneminde büyümede artış ve enflasyonda düşüş gerçekleşse de halk nezdinde, ekonomik olarak, herhangi bir değişiklik yaşanmadı. Bu nedenle, 2019'daki tarihî zaferine karşın, Muhafazakâr Parti % 20'lik bir düşüşle birlikte 250 tane sandalye kaybederek yine tarihî olan fakat yenilgiyle sonuçlanan bir seçimle karşılaştı.

Muhafazakâr Parti'deki düşüşe karşın Liberal Demokrat Parti sandalye sayısını 8'den 61'e çıkararak parlamentodaki varlığını arttırdı. Muhafazakâr Parti'nin politikalarından hoşnut olmayan seçmenin bir kısmının oyu Liberal Demokratlara gitmiş oldu. 1923'ten bu yana Liberal Demokratlar ilk defa bu kadar fazla milletvekili çıkardı.

Diğer taraftan İşçi Partisi 650 sandalyenin 412'sini (eski sandalye sayısı 214'tü) olarak 14 yıl sonra ilk defa tek başına iktidar oldu. İşçi Partisi'nin iktidarından göçmen karşıtı politikalarından vazgeçme, işçi ve emekçilerden yana düzenlemelere gitme gibi beklentiler doğabilir. Ancak İşçi Partisi'nin, 1997'den 2005'e kadar süren Tony Blair'ın liderliğinde, neoliberal politikaların uygulayıcısı olduğunu unutmamak gerek. Bu nedenle İşçi Partisi dünyada yükselişe geçen aşırı sağ atmosferin etkisine girebilir. Örneğin Almanya'da sosyal demokratların ve aynı zamanda yeşillerin yer aldığı koalisyon hükümeti, silahlanmaya yatırım yapma kararını verebildi. Benzer ilkelerle çelişen kararlar alma durumunu İşçi Partisi'nde de gözlemlemek mümkün olabilir. Bunun yanı sıra İşçi Partisi lideri Keir Starmer, Brexit'te alınan kararın tekrar

referanduma götürülmesini talep eden kanatta yer alıyordu. Ancak süreç içerisinde Brexit gerçeği, birçok muhalif siyasetçi tarafından kabul edildi. Fakat yine de Starmer, Muhafazakâr Parti hükümetine kıyasla, Avrupa Birliği ile daha iyi ilişkiler geliştirmeyi tercih edebilir. Ancak Gazze'ye karşı İsrail'i savunmasından dolayı Müslümanların yaşadığı bölgeden İşçi Partisi'ne az oy çıktı. Müslümanlar tepki olarak bağımsız adayları destekledi.

Birleşik Krallık genel seçimlerinde dikkat çeken diğer bir konu da İskoç ayrılıkçısı SNP'nin (*Scotland National Party* - İskoçya Ulusal Partisi) meclisteki sandalye sayısının 48'den 10'a düşmesi oldu. SNP, Brexit'e en fazla hayır oyu veren (% 62) bölgenin İskoçya olmasından dolayı tekrar bağımsızlık referandumuna gitmeyi talep ediyordu. 2014'teki referandumda Birleşik Krallık'tan ayrılığa % 55 "Hayır" oyu çıkmasının temel sebeplerinden biri, İskoçya'nın bağımsızlık sonrasında Avrupa Birliği üyeliğinin belirsiz olmasıydı. Bağımsızlık referandumunun gerçekleştiği tarihte henüz Birleşik Krallık, Avrupa Birliği üyesiydi. Dolayısıyla İskoçya'nın Avrupa Birliği üyeliği Birleşik Krallık vetosuyla karşılaşabilirdi. Bu nedenle Avrupa Birliği içerisinde kalma isteği İskoç seçmenin hayır oyu kullanmasına etki eden başlıca kaygılardan biriydi. Ancak Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkmasıyla 2014'teki şartlar değişmiş oldu. Ayrıca Avrupa Birliği üyeliği İskoçya ile Birleşik Krallık arasındaki politika farklılıklarının problem yaratmadan çözülmesini sağlıyordu. Avrupa Birliği'nden çıkılınca bu denge de Birleşik Krallık lehine bozuldu. Bu nedenle SNP'nin oyları Brexit sonrası artmaya başlamıştı. Hatta SNP'li İskoçya Başbakanı Nicola Sturgeon 2019'daki seçim zaferinin ardından Boris Johnson'a bağımsızlık referandumu yapılması için çağrıda bulunmuştu. Ancak Johnson hükümetin programında Brexit anlaşmasının olduğunu dile getirerek bağımsızlık referandumunu gündeme alamayacağını belirtmişti. Ancak bu seçimlerde meclisteki koltuk sayısının 48'den 10'a düşmesi SNP'nin pazarlık gücünün düşeceği görünümü vermektedir. Bu nedenle İskoçya'nın bağımsızlığı konusu bir süre gündeme gelmeyebilir.

Genel hatlarıyla bakıldığında, Birleşik Krallık seçimleri Avrupa'daki aşırı sağ eğiliminin aksi yönünde seyrediyor gibi görünse de aşırı sağcı Reform UK'nin oylarındaki artış, eski İşçi Partisi dönemindeki deneyimler, önümüzdeki dönemde Birleşik Krallık'ın de aşırı sağ trendine kapılmayacağını garantisini vermemekte.

Ancak her Őeye rağmen bu seğimler, 14 yıl sonra İŞçi Partisi'nin tek başına iktidara gelmesi, Muhafazakâr Parti'nin ezici bir yenilgiyle karşılaşması, Liberal Demokrat Parti'nin 1923'ten bu yana ilk defa mecliste yüksek sandalye sayısına ulaşması, Reform UK'nin ilk defa vekil çıkarması, mecliste kadın vekil ve bağımsız vekil sayısının rekor kırması gibi Birleşik Krallık siyasi tarihinde iz bırakacak sonuçlara imza attı...

Okan Can, "İlklerin Seçimi: 2024 Birleşik Krallık Genel Seçimleri"

<https://www.fikirtepediya.com/dis-politika/ilklerin-secimi-2024-birlesik-krallik-genel-secimleri/>

(Yayın Tarihi: 6 Temmuz 2024).